

Ne nudimo ništa

Massimo Passamani

2010.

Mislim da je do sada postalo prilično očigledno da pojmovi kao što su militantnost i propaganda podrazumevaju razdvajanje između nečijih ideja i svakodnevnog života. Ako ostavimo po strani mrsko srodstvo s jezikom militarizma, izraz „militant“ ostavlja utisak dvostruke aktivnosti, kostima koji se oblači u javnosti, ličnog interesa – *egzemplarnosti*, žrtvovanja, koje se očekuje i izvodi. „Propagirati“ znači steći nečiju saglasnost (čuveno „pridobijanje ljudi za ideju“). To znači ponavljati uvek istih deset reči. To znači pretvoriti sebe i druge u predmete podređene nekom Cilju, u karike sjedinjene u njegovom ostvarenju.

Danas, kada se od kritike ideologije pravi nova, još tiranskija ideologija, ne treba da čudi to što militanti i propagandisti ne nailaze na mnogo simpatija. Jasno je da to rašireno „neprijateljstvo“ prema njima nije odraz volje da se ideje i život povežu. To je pre posledica njihovog definitivnog razdvajanja.

Čak i među anarhistima, lažna opozicija postiže samo to da dodatno zamagli vidik.

Iza odbijanja militantnosti i politike često se krije odricanje od revolta i rizika eksperimentisanja i akcije. Svo to brbljanje o eksperimentisanju i „življenju“ reprodukuje, u onome što se naziva „svakodnevni životom“, upravo onu religioznu revnost koju mnogi navodno preziru. Kada neka inicijativa zahteva previše posvećenosti, kada rezultati nisu odmah vidljivi, kada je ulog previsok, ah, onda je sve to politika i propaganda! Bolje je vratiti se na uobičajene prakse (gde je „eksperimentisanje“ samo metod za ponavljanje samog sebe), u svoj uobičajeni prostor i odnose. Najzad, nije tačno da treba unišiti baš sve...

Da, znam da oni koji stalno pričaju o menjanju sveta nisu promenili ono što je zaista važno – svoje živote. Ali, zar se ta stroga i ljupka intuicija ne može izokrenuti u opšte mesto u službi prikrivene rezignacije? Naime, da li zaista možemo promeniti svoje živote, ako *u isto vreme* ne eksperimentišemo sa uništavanjem ovog sveta? Razdvajati to dvoje znači prihvatiti laka rešenja, koja nam se nude sa svih strana.

Paradoksalno, skrušeni nedeljni propovednici i gromoglasni proroci „velikog dana“, danas prvi govore o „ovde i sada“. Ali, to „ovde i sada“, o kojem govore njihove priče, nije ono koje želi da *odmah* uništi svaku udaljenost i sve kalkulacije; to je bezopasni plod progresivizma i zdravog razuma. I takvi danas pričaju o „promeni života“... Jadni Rembo.¹

Ali, nije to ono o čemu sam hteo da pričam. Vratiću se na to nekom drugom prilikom.

Ono što bih hteo da razmotrim jeste mogućnost okončanja logike sledbeništva.

U anarhističkim krugovima često se čuje kako neko ne želi da pridobija ljude, kako ga ne zanima da stvara sledbenike. Ali, da li je zaista tako? Ili je to način da se ljudi pridobiju, samo na drugi način? Na primer, zar „doslednost“ često nije samo način samo da se neko predstavi „uverljivim“?

Verujem da se sopstvene ideje i prakse mogu izraziti, a da se pri tom ne upadne u zamke sledbeništva. Ono što je važno jeste rešenost da se misli za sebe i deluje u skladu sa širenjem konsekvenci te misli, ali ne i u *ulozi* agitatora. Opet, često se žalimo kako nam određeni postupci uskraćuju simpatije „ljudi“. Mislim da neko ko smatra da između onoga što govorim i radim postoji raskorak, a deli sa mnom ideje, treba da postupa drugačije, to jest, „bolje“. Ako neko izgubi poverenje u mene, zbog toga mi može biti žao, ali upravo zbog gubljenja poverenje, a ne zato što bi to moglo uticati na uverljivost ideja za koje se zalažem. Kada misao i akcija naprave savez zog

¹ „Možda on zna tajnu kako *promeniti život*?“ Rembo, *Boravak u paklu*, „Luda devica i paklenski suprug“ (str. 184 zbirke *Alhemija reči*, BIGZ, Beograd, 1979, preveo Nikola Bertolino). „Postoje li drugi životi?“ (isto, deo „Zla krv“ str. 177). Remboove poetske spekulacije o promeni svakodnevnog života, kao najvećem izazovu, na koje su se kasnije nadovezali nadrealisti i situacionisti. Arthur Rimbaud, *Une Saison en Enfer* (1873).

sticanja sledbeništva, ta sprega je uvek otuđena. Šta znači to što je neko postao anarhista zato što je upoznao „dosledne“ anarhiste i sada želi da ih oponaša?

Ideje se ne mogu odvojiti od pojedinaca koji ih imaju. Ali to jedinstvo ne bi trebalo da bude *egzemplarno*. Kako da to izrazim: želim da ono što govorim primenim u praksi, ali *zbog sebe*, ne zato da bih ubedio druge u svoje ideje.

U najboljem slučaju, „ljudi“ se navikavaju da u anarhističkim idejama vide neke od mnogih predloga s kojima se neko može složiti ili ih odbaciti. Upravo to uverenje treba uzdrmati. Nije stvar u tome da se saglasnost iskoristi za uništavanje delegiranja, predstavljanja i vlasti (drugim rečima, za uništavanje samog pristajanja) već da se ne pristane na ucenu saglasnošću. Nemamo šta da *ponudimo* – to je ono što nas čini drugačijim.

Ipak, često dolazi do zbrke u pogledu jasnoće nečijeg ličnog pristupa i deljenja s drugima. Želim da podelim svoje ideje s drugima i radim to tako da ih drugi mogu razumeti. Ali, to što ih razumeju, uopšte ne znači da se uz njih svrstavaju. Možda zvuči banalno, ali nije tako. Koliko često se dešava da neko govori i postupa tako da se drugi s time slažu, ali ne i tako da bi svoje reči i postupke učinio jasnim? (Iako i sam imam velike rezerve prema konceptu jasnoće.)

Oni koji preziru svako pristajanje obično dižu ruke od izražavanja i širenja svojih ideja. Ali, to je tako bezbedna pozicija. Nasuprot tome, mnogo je *opasnije* istrajati u izražavanju sebe i u isto vreme ne pristajati na odnos sledbeništva (prema sebi ili svojoj grupi). Sledbeništvo ima potrebu za konsolidacijom i odbranom (uz pomoć boga, slika, itd.) i to je ono što okamenjuje misao i ustrojava akciju. Traženje saglasnosti (na hiljadu i jedan način) znači prilagođavanje nivou onih čija se saglasnost želi. Na taj način, pretvaramo se u proizvode loše skrojene po meri i za potrebe drugih.

Ali, kažu neki, promena je moguća samo s drugima. Tačno. Ali, to „sa“ mogu da shvatim samo kao „svako za sebe“. Želim *saučesnike*, a ne stado. U suprotnom, sve što ćemo moći da delimo s tim „sa“ jeste naše ropstvo.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Massimo Passamani
Ne nudimo ništa
2010.

„Nothing to Offer“, *More, Much More* and Other Writings,
<http://theanarchistlibrary.org/authors/massimo-passamani>

Tekst je izvorno obavljen na italijanskom jeziku i pojavio se u anarhističkom časopisu *Canenero*.

Engleski prevodi Passamanijevih tekstova počeli su da pojavljuju još od 2000, u anarhističkoj publikaciji *Willful Disobedience*, a zatim i u nekoliko zbirki i bukleta. Ne raspolažemo podacima o godini prvog izdanja (verovatno druga polovina 1990-ih, početak 2000-ih). Preveo Aleksa Golijanin, 2012.

anarhisticka-biblioteka.net